

Keski-Suomen kalatalouskeskus ry

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausunto kalastuslakiluonnoksesta

Keski-Suomen kalatalouskeskus ja allekirjoittaneet osakaskunnat ja kalastusalueet lausuvat maa- ja metsätalousministeriön laatimasta kalastuslakiluonnoksesta seuraavaa:

8 §

Yleisvesien hoito on kuulunut aikaisemmin sisävesillä kalastusalueelle ja nykyinen käytäntö olisi hyvä säilyttää. Kalastusalue laatii käyttö- ja hoitosuunnitelman, joka koskee myös yleisvesiä. Kalastuksen järjestämisen ja kalaveden hoito kuuluisi edelleen kalastusalueelle, jolla on paras käsitys alueensa vesistöistä ja kalakannoista. Lupatuloilla voidaan rahoittaa yleisveden seurantaa, mikä hyödyttää koko aluetta.

13, 14 ja 15 §

Alueellinen kaupallisen kalastuksen lupa voitaisiin myöntää, mikäli 13 §:ssä esitetyt 4 kohtaa täyttyisivät. 14 §:n mukaisesti luvasta olisi maksettava kalastusoikeuden haltijoille käyttö- ja hoitosuunnitelmissa määriteltäviin alueen käypiin hintoihin perustuvat kohtuulliset maksut. Viranomaisen olisi lupia myöntäessään 15 §:n mukaan asetettava etusijalle kalastajat, jotka kuuluvat kaupallisten kalastajien ryhmään I ja joilla on jo aiemmin ollut lupa harjoittaa kalastusta kyseillä alueella.

Lähtökohtaisesta kalastuslupien myöntämisestä päättää vesialueen omistaja tai muu kalastusoikeuden haltija. Vesialueen omistajat ovat usein sopineet kalastusalueen kanssa laajempien viehekalastuslupien muodostamisesta. Tällöin lupia myöntää kalastusalue. Joillain kalastusalueilla on selvittelysopimuksin siirretty kalastusalueen tehtäväksi myös kaupallisen kalastuksen järjestäminen. Myös osittaista kalastusoikeuden vuokraamista kalastusalueelle käytettäväksi yhtenäisten lupa-alueiden muodostamiseen on kehitelty, mutta hanke on jumiutunut valituskierteeseen.

Lakiesityksen mukaan viranomaisen myöntäisi ammatinharjoittamiseen tarvittavia kalastuslupia yksityisen omistamalle vesialueelle ilman omistajan suostumusta. Lupa tulisi voimaan mahdollisesta valituksesta huolimatta. Esitys rikkoo selvästi omistajan oikeutta päättää vesialueensa käytöstä. Lisäksi kalastuksen aloittaminen valituksista huolimatta johtaisi tilanteeseen, jossa viranomaisen joutuisi vastaamaan korvausvaatimuksiin väärin perustein myönnettyllä kalastusluvalla hankitusta saaliista. Ottaen huomioon, että kiistanalaisissa tilanteissa valitusprosessit saattavat kestää vuosia, vaatimukset voivat olla huomattavia. Korvauskysymykset sellaisessa tapauksessa, että viranomaisen luvalla kalastettaessa aiheutetaan vahinkoa kalakannalle, olisi myös otettava huomioon. Lakiesityksessä näitä mahdollisia ja jopa varsin todennäköisiä vastuukysymyksiä ei ole käsitelty millään tavalla.

Kalatalouskeskuksen käsityksen mukaan laajemmat ammattikalastuslupa-alueet voitaisiin toteuttaa vapaaehtoisin sopimuksin vesialueen omistajien ja kalatalousalueen kesken. Kalatalousalueen rooli ammattikalastuslupa-alueiden tuottajana olisi kirjattava selvästi lakiin.

22 §

Kalatalousaluejaossa olisi voitava huomioida myös nykyiset kalastusalueiden rajat, jolloin alueiden laajeneminen voitaisiin toteuttaa yksinkertaisesti yhdistämällä olemassa olevia yksiköitä.

23 §

Kalastusalueen isännöitsijä on vakiintunut nimike ja kuvaa tehtävän luonnetta paremmin, kuin toiminnanjohtaja.

24 § 8 momentti

7 §:n 2 momentissa tarkoitettujen viehekalastuksesta kertyneiden korvausvarojen jakaminen vesialueen omistajille on viranomaisluonteinen tehtävä, jota ei ministeriön omankaan linjauksen perusteella pitäisi määritellä kalatalousalueen tehtäväksi.

25 §

Oikeus lähettää kokousedustajan nostaminen 100 hehtaariin saattaisi rajoittaa pienten, mutta merkittävien vesialueiden edustajien osallistumista kalatalousalueen toimintaan. Toisaalta kokousten osallistujamäärät ovat muutoinkin olleet laskusuunnassa. Raja voidaan hyvin säilyttää 50 hehtaarissa.

27 §

Kalatalousalueen tehtävien toteuttamiseen tarvittavaa rahoitusta ei ole kirjattu lakiin?

32 §

Alueellisen kalataloustyöryhmän rooli on epäselvä. Lakiehdotuksesta ei käy ilmi, kuinka sitovia työryhmän esitykset käytännössä olisivat. Työryhmän kokoonpanossa olisi huomioitava riittävä vesialueen omistajien edustus, koska vastuu mm. käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpanosta on nimenomaan omistajilla ja kalatalousalueella.

37 §

Käyttö ja hoitosuunnitelman hyväksyminen on lakiluonnoksessa siirretty kalastusalueen kokoukselta ELY-keskuksen tehtäväksi. Hyväksymisen edellytyksenä on 37 §:ssä mainittujen 4 kohdan täytyminen. Lain asettamien velvoitteiden täytyminen yleisesti ottaen on varsin laaja ja jättää paljon subjektiivista tulkinnanvaraa. Sisällöllinen erimielisyys ei saisi johtaa kalatalousalueen toimintamäärärahan jäädyttämiseen ja näin ollen kaiken toiminnan estymiseen.

Pykälän tekstiä on muutettava siten, että ELY-keskus ainoastaan tarkistaa, että suunnitelma ei ole lainvastainen ja täyttää kalastuslain 35 ja 36 §:t. Viranomaispäätökseen ei tule sisällyttää mahdollisuutta suunnitelman laadulliseen arviointiin. Yhteensopivuus valtakunnallisten hoitosuunnitelmien ja muiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien kanssa tulee myös tarkastaa vain niiltä osin, ettei suunnitelma estä tai haittaa niiden toteutumista. Kalatalousalueen toiminnan katkaiseminen varoja jäädyttämällä ei ole asianmukaista ja kyseinen kohta tulee poistaa.

39 §

Käyttö- ja hoitosuunnitelmien pakkototeutus kalatalousalueen toimintavarojen jäädyttämisellä tai vesialueen omistajan kustannuksella tuskin edistäisi asianmukaista kalavesien hoitoa. Osakaskunnan osakkaat eivät henkilökohtaisesti vastaa osakaskunnan velvoitteista, joten varattoman osakaskunnan osalta kulujen periminen voisi tarkoittaa ainoastaan osakaskunnan alueiden pakkolunastusta ja myyntiä.

Pykälästä on poistettava kalastusalueiden määrärahojen jäädyttäminen ja kulujen periminen vesialueen omistajalta.

41, 42 §

Pyydysyksiköistä olisi pystyttävä luopumaan muuna, kuin osakkaiden välisen kalastusoikeuden jakamisen välineenä. Pyydysten välisiä yksikköarvoja ei voida valtakunnallisesti yleispätevästi määrittää, vaan ne olisi selvitettävä vähintään alue- tai vesistökohtaisesti. Pyydyskohtaisten yksikkömäärien säätäminen asetuksella johtaisi juuri päinvastaiseen lopputulokseen ja estäisi käytännössä vesistökohtaisen kalastuksensäätelyn ja -ohjaamisen. Lisäksi se tarkoittaisi käytännössä lupahinnoittelun määräämistä yhtenäiseksi koko maassa.

46 §

Mateen pyynnissä on perinteisesti käytetty haraa. Ei varmaankaan ole tarpeen kieltää tätä kalastustapaa.

53, 57 §

Kalatalousalueen mahdollisuus rajoitus- ja säätelypäätösten tekemiseen on lakiluonnoksessa kokonaan poistettu ja siirretty kalatalousviranomaisen tehtäväksi. Käytännössä tämä tarkoittaa paikallisen tarveharkinnan ja päätöksenteon sivuuttamista. 53 §:n mukaisten rajoitusten määrääminen tulisi olla lähtökohtaisesti kalatalousalueen ja vesialueen omistajan esittämiä tai hyväksymiä toimenpiteitä. Pykälää tulee muuttaa siten, että ELY-keskus voi asettaa rajoituksia vesialueen omistajan tai kalatalousalueen esityksestä tai kuultuaan näitä.

78, 79 §

Kalastonhoitomaksun hinta voisi olla korkeampi. Luvat ja maksut ovat tutkimusten mukaan alle 5 % kalastusharrastuksen kustannuksista, joten kenenkään harrastus tuskin tuohon maksuun kaatuu. Onko yleensä järkevää kirjata maksujen suuruutta lakiin? Kustannustason nousun myötä hintoja olisi pystyttävä tarkastamaan joustavasti.

Metsähallituksen tehtäväkenttään kuuluu valtion omistusten hallinnointi. Metsähallituksen toimivaltaa ei pidä ulottaa yksityisvesille edes kalastusmaksujen keräämisen osalta. Ministeriö voi tarvittaessa valtuuttaa metsähallituksen maksujen myyjäksi siinä, kuin muitakin toimijoita ilman kalastuslakiin tehtävää kirjausta.

81 §

Kalatalousneuvonta ei ole hanketoimintaa, vaan pitkäjänteistä työtä kalatalouden hyväksi. Neuvonnalle asetettavat tavoitteet ovat vuodesta toiseen lähes samat, joten lyhytjänteinen hankkeistaminen tuottaisi vain turhaa byrokratiaa. Kohta 3) tulee kirjata seuraavasti: kalatalouden neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

90 §

Sen sijaan, että laajennettaisiin vapaaehtoisesti kalan myyntiä rajoittavaa EU-säännöstä sisävesialueelle, olisi järkevää pohtia miten kauppa saataisiin kantamaan vastuunsa myymästään kalasta. Myyntikiellolla tuskin parannetaan kalan jäljitettävyyttä, jos kaupassa ja tukussa ilmoitetut tiedot ovat väärinä. Toisaalta satunnainen myynti ei ole ainakaan sisävesillä heikentänyt kalastajien asemaa. Suomukalan osalta ammattikalastajien tarjonta ei paikoin riitä kattamaan edes paikallista kysyntää. Kalastajien vähenemisen seurauksena ulkomaisen kalan tuonti lisääntyy entisestään, kielloilla tilanne ei tule helpottumaan kaupankaan osalta millään tavalla. Kalastajien valvominen kiellon osalta on vaikeaa tai mahdotonta, joten pykälän vaikutus olisi näiltäkin osin varsin kyseenalainen. Sisävesille ei ole syytä asettaa kalanmyynnin rajoituksia tai kieltoja.

Haluttuun tavoitteeseen päästäisiin huomattavasti helpommin lisäämällä kauppojen vastuuta ja valvontaa. Merialueen EU-säännösten laajentaminen vapaaehtoisesti sisävesialueelle, jota koskee omat säädökset, ei ole perustelua.

Yhteenveto

Yleisesti ottaen lakiluonnoksesta on nähtävissä viranomaisvallan kasvattaminen paikallisen päätöksenteon kustannuksella. Tosiasia kuitenkin on, että varsinaisen työn kalavesien hyväksi joutuvat tekemään vesialueen omistajat kalastusalueiden avustuksella. Koska valtion jakamat palautukset ja avustukset ovat vain osa toimintaan käytettävästä rahoituksesta, on varsin kohtuutonta siirtää päätäntävalta kalatalousviranomaisille ja olettaa, että omistajasektori edelleen pyyteettömästi toteuttaisi kalataloushallinnon asettamia tavoitteita ja velvoitteita.

Paikallistason näkemys ja kyky toteuttaa erityyppisiä tehtäviä joustavasti olisi otettava lakimuutoksessa paremmin huomioon. Millään asiantuntijaraadilla ei voida korvata tuhansia tunteja paikallistason kalavesien hyväksi tekemään työtä. Nykyiset kalastusalueet ovat ainakin suurimmaksi osaksi toimineet, kuten on haluttukin, osakaskuntien ja kalastajajärjestöjen yhteistyön työväliseen. Suurin este toiminnan kehittämiseksi on kuitenkin ollut varojen puute. Joillain alueilla puolet toiminnan rahoituksesta on kerätty omalla varainhankinnalla ja silti esimerkiksi laajamittaisten seurantasuunnitelmien toteutukseen varat eivät ole riittäneet. Pienilläkin panostuksilla on kuitenkin kyetty toimimaan ja ennen kaikkea kehittämään kalataloutta.

Täydellinen suunnanmuutos paikallistason päätöksistä ja toiminnasta keskitettyyn viranomaisvaltaan tuntuu käsittämättömältä. Varsinkin, kun selvää rahoitusmallia ei ole lakiluonnoksessa edes esitetty. Täysin viranomaisvetoisessa kalatalouskentässä voidaan olettaa, ettei ainakaan vapaaehtoisen, ilman taloudellista korvausta tehtävän työn osuus tule olemaan merkittävässä roolissa, vaan kaikelle toiminnalle tullaan esittämään todelliset kustannukset.

Jyväskylässä 23.1.2014

Timo Meronen
toiminnanjohtaja
0400-735286

Keski-Suomen Kalatalouskeskus ry
PL 112
40101 JYVÄSKYLÄ

Lausuntoon yhtyvät:

Kivijärven kalastusalue
Kuivaniemen osakaskunta
Multian kalastuskunta
Keuruun kalastusalue
Rutalahden osakaskunta
Kivijärven osakaskunta
Leppäveden kalastusalue
Vatian osakaskunta
Kaura-ahon osakaskunta
Peräahon osakaskunta
Juholan osakaskunta
Myllylän osakaskunta
Onnelan osakaskunta
Anttosen osakaskunta
Vatian yskityisvesi
Peltolan yksityisvesi
Takalan yksityisvesi
Seppälän osakaskunta
Pihtiputaan kalastusalue
Koliman osakaskunta
Pasalan osakaskunta
Muurasjärven osakaskunta
Pihtiputaan osakaskunta
Taipaleen osakaskunta
Pohjois-Päijänteen kalastusalue
Peuran osakaskunta
Suonteen kalastusalue
Oravasaaren kalastuskunta
Kirkkolän osakaskunta

Kintauden kalakerho
Saarijärven kalastusalue
Petäjäveden osakaskunta
Jämsänjokilaakson kalastusalue
Judinsalon osakaskunta
Hännilän osakaskunta